

Avcıoğlu, İlker, “Giresun Halk Kültüründe Hava Tahminine Yönelik İnanışlar”, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 9/20, ss.557-571.
DOI: 10.31765/karen.1358756

Bu çalışma, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fen ve Mühendislik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu'nun 3 Mayıs 2023 tarihli ve 05/18 sayılı kararına göre uygun bulunmuştur.

This article was found appropriate according to the decision of Giresun University Social Sciences, Science and Engineering Sciences Research Ethics Committee dated May 3, 2023 and numbered 05/18.

* Araştırma Makalesi / Research Article

** Öğr. Gör.,

Giresun Üniversitesi, Şebinkarahisar Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Türk Dili Bölümü, Giresun/TÜRKİYE

✉ ilker.avcioglu@giresun.edu.tr

ORCID : 0000-0003-3028-8730

Anahtar Kelimeler: Giresun, Halk İnanışları, Halk Meteorolojisi

Keywords: Giresun, Folk Beliefs, Folk Meteorology

Geliş Tarihi / Received Date: 11.09.2023

Kabul Tarihi / Accepted Date: 30.12.2023

GİRESUN HALK KÜLTÜRÜNDE HAVA TAHMİNİNE YÖNELİK İNANIŞLAR*

İlker AVCIOĞLU**

Öz: Halk bilgisi; toplum üyeleri arasında kuşaktan kuşağa aktarılan bilgilerin, becerilerin, inançların, ritüellerin ve öğretilerin bütünüdür. Binlerce yıllık tecrübelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan halk bilgisi ürünleri, toplumsal hafızanın oluşmasına katkı sağlar. Halkın hava durumu tahminlerine yönelik inanışları halk bilgisinin en ilgi çekici konularındandır. Bu inanışlar deneme yanılma yöntemi ile elde edilen ve sözlü aktarımla günümüze kadar ulaşan kadim bilgilerdir. Yağmurun ne zaman yağacağı, kış aylarının soğuk mu ılık mı geçeceği, yazın kuraklık olup olmayacağı, rüzgârın hangi yönden eseceği vb. gibi bilgilerin önceden tahmin edilmesi, halkın meteorolojik hadiselere karşı hazırlık yapmasını sağlar. Halkın doğa olaylarını gözlemlemesinin ve yorumlamasının bir sonucu olan halk meteorolojisi ile ilgili inanışlar, Türk halk kültüründe oldukça yaygındır. Bu çalışmada, Giresun ilinde yaşayan halkın hava tahminlerine yönelik inanışları konu olarak seçilmiştir. Çalışmada kaynak kişilerle yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılarak sözlü kültürde canlılığını koruyan geleneksel hava tahminleri ile ilgili inanışlar tespit edilmiştir. Çalışmanın Türklük bilimi araştırmalarına ve Giresun sözlü kültür envanterine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BELIEFS ABOUT WEATHER FORECAST IN GİRESUN FOLK CULTURE

Folklore; It is the totality of knowledge, skills, beliefs, rituals and teachings that are transferred from generation to generation among members of society. Folklore products, which emerged as a result of thousands of years of experience, contribute to the formation of social memory. People's beliefs about weather forecasts are among the most interesting topics of folklore. These beliefs are ancient knowledge obtained by trial-and-error method and have survived to the present day through oral transmission. When it will rain, whether the winter months will be cold or warm, whether there will be drought in the summer, which direction the wind will blow, etc. Predicting information such as this allows the public to prepare for meteorological events. Beliefs about folk meteorology, which is a result of people's observation and interpretation of natural events, are quite common in Turkish folk culture. In this study, the beliefs of the people living in Giresun province regarding weather forecasts were chosen as the subject. In the study, beliefs about traditional weather forecasts that remain alive in oral culture were identified by using

the semi-structured interview method with resource persons. It is thought that the study will

contribute to Turkology research and Giresun oral culture inventor

Giriş

İnsanoğlu, yaşamını devam ettirmek için doğayla sürekli mücadele içinde olmuştur. İnsanoğlu, bu mücadeleyi daha etkin ve verimli bir şekilde devam ettirmek amacıyla kendine özgü yerel sistemler geliştirmiştir. Halk takvimi ve halk meteorolojisi, halkın zamanı ve hava durumunu tespit etmek için kullandığı sistemlerdir. Halk takvimleri tohum ekmek, hasat etmek veya toplumsal uygulamalar ve ritüellerin zamanını belirlemek için kullanılır. Her topluluğun yaşamını sürdürdüğü doğal çevreye, yerel iklim koşullarına ve kültürel değerlerine göre halk takvimleri değişiklik gösterir.

Türk kavimlerinin bilinen en eski takvimi, güneş yılını esas alan on iki hayvanlı takvim sistemidir. On iki hayvanlı Türk takvimi, eski Türk uygarlıklarının astronomik gözlemleri sonucunda oluşmuştur. On iki yıllık evrelere ayrılan takvimde her bir yıl bir hayvan ile sembolize edilir.¹ On iki hayvanlı Türk takvimindeki bazı yıllar hayvanların özelliklerine göre uğurlu ya da uğursuz; zor ya da kolay olarak kabul edilir. Örneğin maymun, tavşan, tavuk, yılan, koyun, sığır yılları zor yıllar sayılır.² Geçmişten günümüze takvimler çevresinde oluşan halk inanışlarına halk meteorolojisinde de rastlamak mümkündür.

Halkın hava olaylarını kendi deneyimlerine göre değerlendirmesi ve çıkarımlarda bulunması halk meteorolojisi olarak adlandırılır. Halk, ekonomik (tarım ve hayvancılık) faaliyetlerini hava tahminlerine göre düzenlemiştir.³ Belirli bir coğrafi mekânda yaşamını sürdüren halkın gözlem ve yaşantılarına dayalı birikimleri zamanla halk meteorolojisini ortaya çıkarmıştır.⁴ Tarihsel süreç içerisinde halkın gözlem yoluyla elde ettiği halk takvimi ve halk meteorolojisi ile ilgili yerel bilgiler çerçevesinde halk inanışları oluşmuştur. Bu çalışmada çalışma sahası olarak Karadeniz havzasının önemli yerleşim yerlerinden biri olan Giresun ili seçilmiştir. Giresun halk kültüründe hava tahminine yönelik inanışlar incelenmiştir. Kaynak kişilerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilere dayanılarak yöre halkının hava tahminleri ile ilgili geleneksel görüşleri; halk takvimi ile ilgili inanışlar, yağmur ve rüzgâr ile ilgili inanışlar, gökyüzü ile ilgili inanışlar, bitkiler ile ilgili inanışlar, hayvanlar ile ilgili inanışlar ve organlardaki ağrı, sızı ve çınlama ile ilgili inanışlar olmak üzere 6 grupta tasnif edilmiştir.

1. Halk Takvimi ile İlgili İnanışlar

Giresun ili yerel halk takvimine “kocakarı takvimi” veya “kocakarı hesabı” adı verilir.⁵ Kocakarı takvimi normal takvimden 13 gün sonrası olarak hesaplanır. Kocakarı takvimine göre; ocak ayı, 14 Ocak- 13 Şubat tarihleri arasındadır. Ocak ayına “zemheri”⁶ adı verilir. Şubat ayı, 14 Şubat- 13 Mart tarihleri arasındadır. Şubat ayına “gücük” veya “küçük ay” adı verilir. Yörede şubat ayına gücük/küçük ay olarak adlandırılmasının nedeni şubat ayının diğer aylardan daha az güne sahip olmasıdır.

Yörede mart ayı (14 Mart- 13 Nisan); “mart ayı” veya “dert ayı” olarak adlandırılır. Mart ayının dert ayı olarak adlandırılması bu mevsimde beklenmedik soğukların etkili olmasıdır.⁷ Nisan ayına (14 Nisan- 13 Mayıs) “abrul”⁸ adı verilir. Anadolu’nun birçok yerinde benzer kullanım görülür. Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğünde; abril, abril, abrol, abrul, april, april,

¹ Külcü, 2015: 1-2.

² Biray, 2009: 676.

³ Demir, 2019: 215

⁴ Demirkaya, 2013: 174-175

⁵ Se*** Tü**, Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

⁶ Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

⁷ Ze**** Ba***, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

⁸ Na*** Bo***, Giresun/Bulancak- Bozat Köyü, 1957, Lisans, Emekli.

arbil ve arbul⁹ şeklinde kullanımları mevcuttur. Kocakarı takviminde mayıs ayı (14 Mayıs- 13 Haziran), “mayıs”¹⁰, “hıdırellez”¹¹ ya da “dut”¹² ayı olarak bilinir. Haziran ayına (14 Haziran-13 Temmuz) “kiraz” ya da “yayla ayı” adı verilir. Yörede kiraz yetiştiriciliği oldukça yaygındır. Giresun ilinin eski adı “Kerasus” olup şehrin adının da kirazdan geldiği yönünde rivayetler mevcuttur.¹³ Yörede haziran ayı için kiraz ayı adlandırmasının yanı sıra “yayla ayı” da kullanılır. Yayla ayı adlandırmasının yayla göçleri ile bağlantısı vardır. Giresun yaylaları ile meşhur bir ildir. Özellikle hayvancılıkla uğraşan aileler haziran ayında hayvanlarını rahatlıkla ve masrafsız bir şekilde otlatabilecekleri yaylalara göç eder. Yaylalara göçlerin başladığı bu ay, yayla ayı (haziran) olarak bilinir. Temmuz ayı (14 Temmuz-13 Ağustos) “orak ayı”¹⁴ veya “çürük/çürüklük ayı”¹⁵ olarak adlandırılır. Temmuz ayının orak olarak adlandırılması arpa ve buğday hasadının bu ayda yapılması ile ilgilidir. Günümüzde arpa ve buğday hasadı modern tarım aletleri ile yapılır. Ancak geçmişte arpa ve buğday hasadı orak ile yapılırdı. Anladığımız kadarıyla halk tarafından temmuz ayında çok sık kullanılan orak bu ay için kullanılmıştır. Temmuz ayına çürüklük ayı denilmesi ise dikkat çekicidir. Kaynak kişilerin¹⁶ verdiği bilgilere göre özellikle sahil şeridinde nem ve rutubetin etkisiyle bu ayda ot, sebze ve meyvelerde çok çürüme olur. Bu nedenle temmuzun diğer bir adı da çürük veya çürüklük ayıdır.

Kocakarı takvimine göre ağustos ayı (14 Ağustos-13 Eylül) normal takvimdeki adıyla (ağustos¹⁷) geçer. Ancak Giresun ilinin iç kesimleri olan Şebinkarahisar, Çamoluk ve Alucra ilçelerinde ağustos ayı, “harman ayı”¹⁸ olarak adlandırılır. Sahil şeridindeki yerleşim yerlerinde ağustos ayı fındık hasat dönemi olduğundan “fındık ayı”¹⁹ olarak da bilinir. Yörede eylül ayı (14 Eylül-13 Ekim) genel olarak “ilk güz ayı”²⁰ olarak adlandırılır. Şebinkarahisar ilçesinde ilk güz ayı kullanımının yanı sıra “üzüm ayı”²¹ ve “ceviz ayı”²² kullanımları da mevcuttur. Şebinkarahisar’da ceviz yetiştiriciliği oldukça yaygındır. Ceviz hasadının olduğu eylül ayı bu nedenle ceviz ayı olarak da bilinir. Kaynak kişilerin verdiği bilgilere göre Ermeni kökenli halkın yörede yaşadığı dönemlerde şarap üretimi için üzüm yetiştiriciliği yapılmaktaydı. Bu nedenle üzümün hasat edildiği eylül ayı, üzüm ayı olarak adlandırılır.²³ Şebinkarahisar’ın Tamzara mahallesi üzümü ile meşhurdur. Öyle ki Tamzara üzümü Giresun türkülerine konu olmuştur:

Tamzara’nın Üzümü

Tamzara’nın üzümü

Dinle benim sözüme (oy oy)

Vallahi terk edersem (oy oy)

Göremezsün yüzümü

Tamzara’ya varayım

Seni kime sorayım (oy oy)

Perçeminden bir tel ver (oy oy)

Kefenime sarayım

⁹ Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, 2019: 30.

¹⁰ Ha*** De*****, Giresun/Dereli- Çalça Köyü, 1954, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

¹¹ Ze*** Ba****, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

¹² Ya*** Y1****, Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

¹³ Emecen, 1976: 78.

¹⁴ Ya*** Y1****, Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

¹⁵ Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

¹⁶ Ze*** Ba****, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

¹⁷ Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

¹⁸ Ya*** Y1****, Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

¹⁹ Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

²⁰ Ab** Kü****, Giresun/Dereli-Güzel Köyü, 1952, İlkokul, Emekli.

²¹ Ya*** Y1****, Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

²² Hak** De*****, Giresun/Dereli- Çalça Köyü, 1952, Okur-Yazar Değil, Çiftçi.

²³ Ya*** Y1****, Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

Tamzara'da bir kuyu
 Uyu sevdiğim uyu (oy oy)
 İnsan serhoş olur mu (oy oy)
 İçtiğin üzüm suyu

Ölürsem baş ucumda
 Söyleyin Tamzara'yı (oy oy)
 Yar gelince gösterin (oy oy)
 Sinemdeki yarayı²⁴

Ekim ayı (14 Ekim- 13 Kasım), halk ağzında “orta güz”²⁵, “şarap”²⁶, “avare”²⁷ veya “darı”²⁸ ayı olarak bilinir. Sonbahar eylül, ekim ve kasım aylarından oluşur. Ekim ayının orta güz olarak adlandırılmasının nedeni güzün orta ayı olmasıdır. Şebinkarahisar'da ekim ayı için şarap ayı kullanımı da mevcuttur. Eskiden eylül ayında toplanan üzümler ekim ayında şarap yapımı için kullanılırdı. Bu nedenle bu aya “şarap ayı” adı verilir.²⁹ Günümüzde üzüm yetiştiriciliği eskisi kadar yapılmadığından yörede şarap üretilmemektedir. Ekim ayında mısır (darı) hasat edilir. Bu nedenle ekim ayının “darı ayı” olarak da bilinir. Yörede ekim ayına avare ayı denilmesinin nedeni ise tarımsal faaliyetlerle ilgilidir. Ekim ayı çiftçilerin işlerinin bittiği aydır. Yörede çiftçilerin boş boş gezdikleri bu aya “avare ayı” adı verilir. Giresun ili kocakarı takviminde kasım ayı (14 Kasım- 13 Aralık), güzün son ayı olduğundan halk ağzında “son güz ayı”³⁰ olarak adlandırılır. Aralık ayı (14 Aralık- 13 Ocak) “karakış” olarak bilinir. Kış mevsiminin en etkili biçimde kendini hissettirmesi, şartların çetin ve zor olması, çok kar yağması gibi nedenlerle karakış denilmiştir.

Yörede halk takvimi ile ilgili inanışlar mevcuttur: Mart ayı soğuk ve fırtınadır. Bu soğuklara kocakarı soğukları denir.³¹ 9 Mart (22 Mart) ile ilgili bir efsane şu şekildedir:

Zamanında koca ninenin birisi bahar geldi diye sığır ve davarları toplayarak yaylaya çıkmış. Ocağı yakmış sütü kazanlara ve ocağa koymuş. Ocağın altını üflerken dehşetli bir fırtına çıkmış. Fırtına üç gün devam etmiş ve bütün insanlar ve hayvanlar donarak taş kesilmiş.³²

Yaranın iyileşmesi uzun sürdüğünden erkek çocuklar çürük ayında (temmuz) sünnet ettirilmez.³³ Abrul ayının 14. ve 15. günlerinde yağın yağmur şifalıdır. Bu tarihlerde yağmurda ıslanan kişinin hasta olmayacağına inanılır.³⁴ Şebinkarahisar ilçesinde özellikle Abrul ayının 14'ünde yağın yağmurun şifa ve bereket vereceğine inanıldığından bugün yağın yağmur suyu içilir.³⁵ Gücük ayının 5. ve 7. günlerinin çok soğuk olacağına inanılır. Mayıs 7'si (20 Mayıs) bulutlu veya yağışlı geçerse yaz mevsiminin bereketli geçeceğine inanılır. O yaz kuraklık olmaz.³⁶ Mayıs 7'si sıcak geçerse yaz mevsimi kurak geçer ve kıtlık olur.³⁷ Ekim ayının sonu ile kasım ayının başında havalar aniden ısınmaya başlar. Bu sıcaklara pastırma sıcakları adı

²⁴ Turhan ve Altınkaynak, 2009:230.

²⁵ Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

²⁶ Ya*** Y1****, Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

²⁷ Ab** Kü****, Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

²⁸ Ya*** Y1****, Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

²⁹ Ya*** Y1****, Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

³⁰ Se*** Tü**, Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

³¹ Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

³² Okutan, 1949: 416.

³³ Y1***** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1984, İlkokul, Kamu İşçisi.

³⁴ Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

³⁵ Okutan, 1949: 416.

³⁶ Se*** Tü**, Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

³⁷ Çi*** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1987, Ön Lisans, Kamu İşçisi.

verilir.³⁸ Abrul ayı soğuk olursa yazın serin geçeceğine inanılır.³⁹ Zemheri ayında çok soğuk olursa yaz ayları sıcak olur.⁴⁰ Kiraz ve orak ayları yağmurlu geçerse kış ayları kurak olur.⁴¹ 20 Gücük (7 Mart) üçüncü cemrenin yere düştüğü akşam, poyraz ile lodosun mücadele ettiğine inanılır. Poyraz galip gelip fazla eserse kış aylarının 1 ay uzayacağına, lodos fazla eserse baharın 1 ay erken geleceğine inanılır.⁴² Ağustos ayında iki fırtına olur. Bu fırtınaların birincisine “küçük ay eser” ikincisine “büyük ay eser” adı verilir.⁴³

Türk halk inanışlarına göre insanları korumak için kara parçalarında Hızır peygamber, denizlerde ise İlyas peygamber görevlidir. Hıdırellez; Hızır ve İlyas peygamberler yılda bir gün (6 Mayıs) bir araya geldikleri gündür.⁴⁴ Anadolu'nun birçok yerinde kutlanan Hıdırellez bayramında, bolluk ve bereket ritüelleri oldukça yaygındır. Giresun'da Hıdırellez, “maya yenilenmesi” olarak da bilinir.⁴⁵ Hıdırellez günü eve çok sinek getireceğine inanıldığından eve yeşillik sokulmaz. Bolluğun ve bereketin artması için ahırlardaki hayvanlar sağılır ve süt kaynatılıp içilir. Hıdırellez günü evde iş yapılmaz.⁴⁶ 6 Mayıs'ta sabah namazından sonra bitkiler üzerinde oluşan çiğ damlaları tahta kaşıkla toplanır. Maya suyu ile yoğurt mayalanır.⁴⁷ Bu nedenle yılda bir olan bu döngüye maya yenilenmesi adı verilir. Çiğ damlaları ile yoğurt mayalanması bir bereket seremonisidir.

Baharın başlangıcı olarak kabul edilen Mayıs 7'si (20 Mayıs), Giresun halk kültüründe oldukça önemlidir. Mayıs 7'si her yıl *Uluslararası Karadeniz Aksu Festivali*⁴⁸ adı ile kutlanmaktadır. Festival adını Aksu Irmağı'ndan almıştır. Aksu ırmağı, Karagöl ve Sağrak Gölü'nden çıkarak Giresun Adası'nın karşısından denize dökülür. Mayıs 7'si ile ilgili birçok efsane bulunmaktadır: Giresun Adası'nda yaşadıkları varsayılan Amazon kadınlarının her yıl mayıs ayının 7. günü Giresun sahillerindeki erkekleri adaya kaçırdıklarına ve erkeklerle birlikte olduktan sonra erkekleri öldürdüklerine inanılır. Bu nedenle yöre halkı, Mayıs 7'sinde Aksu Irmağı'nın denize döküldüğü yere gelerek Amazonları lanetlemek ve Giresun Adası'ndan gelebilecek kötülükleri kovmak için denize yedi çift bir tek taş atmaktadır.⁴⁹ Mayıs 7'sinde (20 Mayıs) sabah 7 gözden⁵⁰ su alınır. Alınan su evin içerisine, ev halkının ve hayvanların üzerine saçılır.⁵¹ Derdi veya hastalığı olan kişiler ve çocuğu olmayan kadınlar sacayağından geçer.⁵²

Mayıs 7'sinde yapılan ritüellerin birçoğunda Türkistan Türklüğünün bakiyelerinden izler barındırdığı görülür. 7 farklı yerden toplanan su ile evlerin sulanması su kültü ile ilişkilidir. Türk inanış sisteminde su, yaşamının kaynağı olarak kabul edilir. Suyun eve, ev halkı üzerine ve besi hayvanları üzerine serpilmesi ise bir kansız kurban örneğidir. Türk kültüründe şamanların dinsel ve büyüsel ayinler sırasında su, kırmızı, süt vb. gibi kutsal kabul edilen içecekleri⁵³ etrafa saçtıkları başka bir ifadeyle ruhları memnun etmek için kansız kurban sundukları bilinmektedir.⁵⁴ Mayıs 7'sinde yapılan su saçma geleneği Türk mitolojisindeki ruh inancının günümüze yansımadır. Söz konusu ritüel ile ruhlar memnun edilmeye çalışılır. Böylece ev, hane

³⁸ Ze*** Ba****, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

³⁹ Ab** Kü****, Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

⁴⁰ Y1***** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1984, İlkokul, Kamu İşçisi.

⁴¹ Se*** Tü**, Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

⁴² Okutan, 1949: 414.

⁴³ Na*** Bo***, Giresun/Bulancak- Bozat Köyü, 1957, Lisans, Emekli.

⁴⁴ Aslan, 2020: 76.

⁴⁵ Çi*** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1987, Ön Lisans, Kamu İşçisi.

⁴⁶ Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

⁴⁷ Çi*** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1987, Ön Lisans, Kamu İşçisi.

⁴⁸ Sever, 2019: 792.

⁴⁹ Göncüler, 2009: 623-626.

⁵⁰ Yedi farklı su kaynağından.

⁵¹ Kürkan, 2019: 117.

⁵² Akın, 2004: 142.

⁵³ Dilek, 2021: 744.

⁵⁴ Avcıoğlu, 2023: 190-211.

halkı ve hayvanlar koruma altına alınır. Benzer şekilde Mayıs 7'sinde hasta kişilerin sacayağından geçirilmesi de kötü ruhlar ile ilgili inanışlardan kaynaklanmaktadır. Sacayağı, üzerinde yemek yapılan bir nesnedir. Dolayısıyla sacayağı ocağı temsil etmekle birlikte kozmik sembolizm ile ilgili bir simgedir. Türk kültüründe ocak kutsaldır. "Ocağın sönsün/ocağın yıkılsın", Türklerin en büyük bedduasıdır. Sacayağından geçme ritüelinde üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise sacayağın yapıldığı nesnedir. Ateş yakıldığında sacayağın yanmaması için sacayağı metalden yapılır. Türk halk inanışlarına göre kötü ruhlar metalden⁵⁵ korkar ve metal olan yerlere giremez. Bu nedenle lohusa kadınlar kötü ruhlardan (alkarısı vb.) korunmak için çengelli iğne taşır. Mayıs 7'sinde kişilerin sacayağından geçmesi kötü ruhlardan arınmaya yönelik bir uygulamadır.

Rumi takvimde 14 Mart yılbaşı olarak kabul edilir. Yılın ilk günü eve giren ilk kişinin ayağının uğurlu veya uğursuz olduğuna bakılır. O yıl hane halkı için iyi geçerse kişinin ayağı uğurlu yorumu yapılır. Ayağı haneye uğurlu gelen kişi her yıl yılbaşında eve davet edilir.⁵⁶ 14-25 Mart tarihleri arasında yapılan ve "sayış günleri" adı verilen uygulama ile bütün bir yıl havanın nasıl olacağı tespit edilir. Bu gelenek Giresun halk inanışlarında "sayış günleri"⁵⁷, "kocakarı sayışları"⁵⁸, "kocakarı hesabı", "sayımlar", "mart kırma", "mart bozumu"⁵⁹, "tekerlemeler"⁶⁰ ve "sayılı günler" olarak da adlandırılır. Yeni yılın ilk gününden (14 Mart) başlanarak her bir gün bir ayı sembolize edecek şekilde 12 gün hava gözlemlenerek not alınır.⁶¹

Tablo 1. Sayış günleri ve temsil ettiği aylar.

Sayış Günleri	Temsil Ettiği Ay	Ayın Yöredeki Adı
14 Mart	Mart	Mart/Dert Ayı
15 Mart	Nisan	Abrul Ayı
16 Mart	Mayıs	Mayıs/Dut Ayı
17 Mart	Haziran	Kiraz/Yayla Ayı
18 Mart	Temmuz	Orak/Çürüklük Ayı
19 Mart	Ağustos	Ağustos/Harman/Fındık Ayı
20 Mart	Eylül	İlk Güz/Ceviz/Üzüm Ayı
21 Mart	Ekim	Orta Güz/Darı/Şarap /Avare Ayı
22 Mart	Kasım	Son Güz Ayı
23 Mart	Aralık	Karakış Ayı
24 Mart	Ocak	Zemheri Ayı
25 Mart	Şubat	Gücük/Küçük Ay

Örneğin sayış günlerine göre 15 Mart, abrul ayını temsil eder. 15 Mart günü havanın güneşli olması abrul (nisan) ayının güneşli geçeceğini gösterir. 20 Mart günü ilk güz (eylül) ayını simgeler. 20 Mart öğlene kadar havanın açık olması ve öğleden sonra yağmur yağması, sayış

⁵⁵ Ögel, 2003: 66-71.

⁵⁶ Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

⁵⁷ Ab** Kü****, Giresun/Dereli-Güzel Köyü, 1952, İlkokul, Emekli.

⁵⁸ Y1***** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1984, İlkokul, Kamu İşçisi.

⁵⁹ Ze*** Ba****, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

⁶⁰ Çi*** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1987, Ön Lisans, Kamu İşçisi.

⁶¹ Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

günlerine göre eylül ayının ilk haftalarının güneşli son haftalarının ise yağmurlu olacağını gösterir. Şunu ifade etmeliyiz ki yöre halkı arasında sayış günlerinin doğru hava tahmini verdiği yöneltik yaygın bir inanış vardır.

Tablo 2. Kaynak kişinin⁶² 14-25 Mart 2023 tarihleri arasında not aldığı bir yıllık hava tahmini.

Gün	Temsil Ettiği Ay	Hava Tahmini
14 Mart	Mart	Soğuk
15 Mart	Nisan	Yağmurlu
16 Mart	Mayıs	Güneşli
17 Mart	Haziran	Hava kapalı, sisli ve çiseli
18 Mart	Temmuz	Yağmurlu
19 Mart	Ağustos	Yağmurlu
20 Mart	Eylül	Hava kapalı ve yağmurlu
21 Mart	Ekim	Hava bulutlu, yağmur yok
22 Mart	Kasım	Güneşli
23 Mart	Aralık	Öğlene kadar kapalı, öğlenden sonra yağışlı
24 Mart	Ocak	Yağmurlu ve soğuk
25 Mart	Şubat	Hava açık

Yukarıdaki tabloda kaynak kişi sayış günlerine geleneğine göre bir yıllık hava tahmini yapmıştır. Sayış günlerine göre mart ayının soğuk; nisan ayının yağmurlu; haziran ayının kapalı ve sisli; temmuz, ağustos ve eylül aylarının yağmurlu ve ekim ile kasım aylarının güneşli olacağı tahmin edilmiştir. Sayış günlerinde 1 gün bir ayı temsil ettiğinden gün içerisindeki hava değişiklikleri ayın tamamı etkiler. Örneğin 23 Mart günü havanın öğlene kadar açık öğleden sonra yağışlı olması aralık ayının ilk 15 gününde havanın güneşli, son 15 gününde ise yağmurlu olacağını ifade eder.

Sayış günleri ile hava tahminlerinde bulunma geleneği Anadolu'da oldukça yaygındır. Düzce ilinde yapılan "*Halk Meteorolojisi ve Bir Meteoroloji Örneği: Kocakarı Hesabı*" adlı çalışmada, sayış günlerinde yapılan hava tahminlerinin tutarlı olduğu tespit edilmiştir.⁶³

2. Yağmur ve Rüzgâr ile İlgili İnanışlar

Giresun halk kültüründe yağmur ve rüzgâr ile ilgi halk inanışları oldukça yaygındır. Kış aylarında kible yönünden esen rüzgârın yağmur getireceğine inanılır. Yağmurdan sonra kar yağar.⁶⁴ Kış aylarında poyraz kuraklık, karayel yağış getirir.⁶⁵ Rüzgâr güneyden esmeye başlamışsa hava açar. Rüzgâr batıdan eserse hava bozar.⁶⁶ Karayel ve kible rüzgarının esmesi havanın bozacağı anlamına gelir. Kış mevsiminde yıldız rüzgarının esmesi kar yağacağına işarettir.⁶⁷ Rüzgârın mutlaka yağmur veya kar getireceği yönündeki inanışların yaygın olduğu görülmektedir.

Giresun ilinin yıllık yağış miktarı oldukça fazladır. Bazen günlerce aralıksız devam eden yağmurlar, sellere ve taşkınlara neden olmaktadır. Bu nedenle yöre halkı arasında yağmuru

⁶² Çi*** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1987, Ön Lisans, Kamu İşçisi.

⁶³ Demir, 2019: 213-222.

⁶⁴ Gü***** Öz*****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

⁶⁵ Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

⁶⁶ Ze*** Ba*****, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

⁶⁷ Ab** Kü*****, Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

durdurmaya yönelik uygulamalar mevcuttur: Yağmuru dindirmek için baltanın keskin kısmı gökyüzüne bakacak şekilde konur. Bu uygulama ile yağmurun kesileceğine inanılır.⁶⁸ Sel olacak kadar yağmur yağarsa sacayağı ters çevrilir.⁶⁹ Yağmur veya dolu dindirmek için sacayağı ile yapılan başka bir uygulama da dolu yağdığı zaman sacayağının kapının önüne ters çevrilmesidir. Sacayağı ters çevrildikten sonra 3 defa İhlas Suresi okunur. Böylece yağmurun veya dolunun duracağına inanılır.⁷⁰ Dolu yağışını durdurmak için yerden bir dolu alınır ve bıçakla kesilir. Daha sonra bıçak bir tahtaya saplanır.⁷¹ Bir dolu tanesi alınarak dişlerde ezilir.⁷² Yağmur fazla yağınca taşta dua yazılır ve ters döndürür.⁷³ Yağmur ve dolu dindirmek için taşta dua yazılıp ters çevrilmesi, yazgıyı terse döndürme çabası olarak değerlendirilebilir. Dolu tanesinin dişlerde ezilmesi ile dolu yağışının kesileceği yönündeki inanışlar Anadolu'da oldukça yaygındır. Yağmur ve dolu dindirme uygulamalarında sacayağının kullanılması Giresun ve çevresine özgü bir uygulamadır. Yöre halkının yağmuru veya doluyu dindirmek için umumiyetle dinsel ve büyüsel uygulamalara başvurduğu anlaşılmaktadır.

Giresun sahil şeridinde yağmur sıkıntısı olmadığından yağmur yağdırma ile ilgili ritüellere rastlanılmaz. Ancak Giresun'un iç kesimleri Şebinkarahisar, Alucra ve Çamoluk ilçelerinde bazı dönemlerde kuraklık olur. Bu kesimlerde yağmur yağdırma ile ilgili inanışlar yaygındır: Aşırı kuraklıklarda cami hocaları önderliğinde halk toplanır. Halk, yanlarına ahır hayvanlarını da alarak yağmur duasına çıkar.⁷⁴ Yağmur duası ikindi namazından sonra eller aşağı doğru yapılır. Yağmur duasından sonra kurban kesilir. Yağmur duasına elbiseler ters giyilerek gidilir.⁷⁵ Yılan öldürülüp baş aşağı ağaca asılırsa yağmur yağacağına inanılır.⁷⁶ Yağmur yağması için sacayağı dereye atılır.⁷⁷ Sacayağının yanı sıra ölü yılan ve okunmuş taş da yağmur yağması için dereye atılır.⁷⁸ Çocuklar evleri dolaşarak yağ, pirinç ve bulgur toplar. Toplanan malzemelerle yemek yapıp yenir ve yağmur duası edilir. Bu uygulama ile yağmur yağacağına inanılır.⁷⁹ Yağmur yağdırmak için çocuklara kepçe-gelin oyunu oynatılır. Çocuklar uzun bir ağaç dalını geline benzetirler. Ağaca kıyafet giydirirler. Daha sonra bütün köyü dolaşarak şunları söylerler:

Kepçe gelin ne ister
Kaşık kaşık yağ ister
Gökten çok rahmet ister
Yerden bereket ister
Ver Allah'ım ver
Bir süre yağmur.

Teknede hamur
Tarlada çamur
Başımızda kalbur
Ver Allah'ım ver
Sicim gibi yağmur.⁸⁰

⁶⁸ Çi*** Na***** , Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1987, Ön Lisans, Kamu İşçisi.

⁶⁹ Y1***** Na***** , Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1984, İlkokul, Kamu İşçisi.

⁷⁰ Se*** Tü** , Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

⁷¹ Gü***** Öz**** , Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

⁷² Ha**** De***** , Giresun/Dereli- Çalça Köyü, 1954, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

⁷³ Ya*** Y1**** , Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

⁷⁴ Ab** Kü**** , Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

⁷⁵ Ya*** Y1**** , Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

⁷⁶ Ha**** De***** , Giresun/Dereli- Çalça Köyü, 1954, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

⁷⁷ Ze*** Ba**** , Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

⁷⁸ Ab** Kü**** , Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

⁷⁹ Ya*** Y1**** , Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

⁸⁰ Ya*** Y1**** , Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

Giresun halk inanışlarında yağmur yağdırma ritüelinde oynanan kepçe-gelin oyununa Anadolu'nun birçok yerinde rastlamak mümkündür. Kepçe Gelin, Kepçe Kadın, Çömçe Gelin, Çomça Gelin, Dodu Gelin, Dodu Dodu vb. gibi adlandırmalarla yağmur yağdırma amacıyla çocuklar tarafından oynanan bir ritüel oyunudur. Orhan Acıpayamlı, *Türkiye'de Yağmur Duası ve Psiko-Sosyal Metotla İncelenmesi* adlı çalışmasında, oyunu yalnız çocuklar tarafından yapılan yağmur duaları kapsamında incelemiş ve oyunun farklı formları hakkında bilgi vermiştir.⁸¹ Boratav ise "Kepçe Kadın" olarak adlandırılan oyunu, büyüsel bir oyun olarak değerlendirmiştir.⁸² Şükrü Elçin "Çömçe Gelin" oyununda çocukların yapılan kuklaya entari giydirildiği ve kuklanın kapı kapı dolaştırıldığını ifade eder.⁸³

Yağmur yağdırma ile ilgili ritüellerinde başrolde çocukların olması dikkat çekicidir. Törenselleşmiş bir oyun olan kepçe gelin oyunu, çocukların eğlenmek amacıyla sürekli oynadıkları yakalamaca, saklambaç, mendil kapmaca vb. gibi çocuk oyunları arasında yer almaz. Oyun sadece yağmura ihtiyaç duyulduğu zamanlarda, büyüklerin çocukları bu oyunu oynamaya teşvik etmesi sonucu oynanır. Söz konusu oyunun çocuklara oynatılmasının nedeni dinî inanışlar ile ilgilidir. İnanışlara göre ergenlik yaşına gelmeyen çocuklar masum olarak kabul edilir. Her yetişkin insanın az veya çok günahı vardır. Bu günahlar yaratıcıdan istenilen taleplerin gerçekleşmesine engel olabilir. Bu nedenle kepçe gelin oyunu gibi bazı yağmur yağdırma ritüelleri temiz, saf ve günahsız olan çocuklar tarafından icra edilir.

3. Gökyüzü ile İlgili İnanışlar

İnsanoğlu var olduğu andan itibaren gökyüzünü, yıldızları, ayı ve güneşi anlamlandırmaya çalışmıştır. Her ne kadar bilimsel olarak kabul görmese de astrolojik olayların yorumlanarak gelecek hakkında kehanetlerde bulunmak popüler kültürde son derece yaygındır. Çalışma sahamız olan Giresun ilinde yöre halkı bulutları, yıldızları, ayı ve güneşi gözlemlenerek meteorolojik olaylar hakkında tahminlerde bulunur.

Bulutlar havanın nasıl olacağı ile ilgili ipuçları barındırır. Kış ayında kara bulutlar yoğun ise hava ılık olur.⁸⁴ Bulutlar denize doğru hareketleniyorsa hava yakın zamanda açacaktır. Bulutlar denizden yerleşim yerlerine doğru geliyorsa yağmur yağar.⁸⁵ Deniz üzerinin kararması yakın zamanda yağmur yağacağına işarettir.⁸⁶ Bulutlar yüksekte ise yağmur yağar. Bulutlar alçakta ise hava kapalı olsa bile yağmur yağmaz.⁸⁷ Ordu tarafında (batı yönünde) kara bulutlar çoğalmaya başlarsa yağmur yağar.⁸⁸ Deniz ile karanın birleştiği burun uçlarında bulutlar toplanmaya başlıyorsa yağmur yağar. Denizle karanın birleştiği burun uçlarının yağmuru çektiğine inanılır.⁸⁹ Geç vakitte denizin üzeri kapalı olursa ertesi gün hava yağmurlu olur.⁹⁰ Kışın aylarında gece gökyüzünün beyaz bir hal alması kar yağışının yaklaştığına işarettir.⁹¹ Hava sisli ise yağmur yağar.⁹² Bulutların alçakta veya yüksekte olmasına, bulutların deniz üzerindeki hareketlerine ve bulutların rengine göre yerel hava tahminlerinin yapıldığı görülür. Bulutlara göre yapılan hava tahminlerinin kısa süreli hava tahminleridir.

⁸¹ Acıpayamlı, 1963: 21-33.

⁸² Boratav, 1984: 141.

⁸³ Elçin, 1991: 93-94.

⁸⁴ Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

⁸⁵ Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

⁸⁶ Se*** Tü**, Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

⁸⁷ Ze*** Ba****, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

⁸⁸ Na*** Bo***, Giresun/Bulancak- Bozat Köyü, 1957, Lisans, Emekli.

⁸⁹ Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

⁹⁰ Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

⁹¹ Ze*** Ba****, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

⁹² Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

Yıldızların yüksekliği veya alçaklığı, konumu ve parlaklığı meteoroloji ile ilgili bilgiler verir: Kuyruklu yıldız kıbleden doğarsa yağmur yağar ya da fırtına çıkar.⁹³ Yıldızlar alçak görüldüğü zaman yağmur yağar. Yıldızlar uzaklaştığında yağmur yağmaz.⁹⁴ Yıldızların konumuna ve şekline bakılarak havanın nasıl olacağı anlaşılabilir. Gece yıldızların parlak ve çok olması bir sonraki günün güneşli olacağına işarettir. Yıldızlar parlaklıklarını kaybetmişse ve gökyüzüne bakıldığında az sayıda yıldız görünüyorsa bir sonraki gün havanın kapalı olacağına işaret eder.⁹⁵ Yıldızların fazlalığına ve parlaklığına göre yapılan bu hava tahmine Anadolu'nun birçok yerinde rastlamak mümkündür.

Yörede ayın ve güneşin gözlemlenmesi sonucu yapılan hava duru tahminleri şunlardır: Gece ayın çevresinde turuncu bir pusu oluşursa yağmur yağar.⁹⁶ Ay dolunay halinde ise ertesi gün hava açık olur.⁹⁷ Gece deniz üzerine ay ışığı parlak bir şekilde yansıyor ise bir sonraki gün hava güneşli olur.⁹⁸ Gün batımında hava kızıl bir hal alıyorsa ertesi gün hava açık olur.⁹⁹ Güneş sabah kızgın ve yoğun kızıl bir halde ise öğleden sonra yağmur yağar.¹⁰⁰ Işık yayma ve ulaşılamaz olma özelliklerinden dolayı ay ve güneş ilkel insanların ilgisi çekmiştir. Birçok toplumda ay ve güneşe kutsiyet atfetmiştir. Atfedilen bu kutsiyet ay ve güneş ile ilgili mitolojik anlatılar ortaya çıkmasını sağlamıştır. Türk mitolojisinde ay ve güneş ile ilgili birçok anlatıya ve inanışa rastlamak mümkündür.

4. Bitkiler ile İlgili İnanışlar

Giresun halk kültüründe bitkiler gözlemlenerek hava tahminleri yapılır: Ayva, alıç, kestane, taflan ve ceviz ağacında meyve bol olursa o yıl kış aylarının çok soğuk geçeceğine inanılır.¹⁰¹ Kuşburnu ve meşe ağaçlarının yemişleri çok olursa o kış çok soğuk; az ise kış ayları ılık geçer.¹⁰² Kestane taburu çok olursa kış ayları çok soğuk olur.¹⁰³ Fındık ağaçları çok çiçekli ise yaz aylarında çok yağmur yağar.¹⁰⁴ Kestane çiçeklerinin fazla olması kışın soğuk olacağını gösterir. Baharda çok çiçek olursa kış ayları soğuk olur. Dağ eriği gibi yabani meyveler çoksa kış ayları soğuk geçer.¹⁰⁵ İncir çok olursa kış ayları yağmurlu ve fırtınalı geçer.¹⁰⁶ Karayemiş (taflan) çok olursa yaz ayları sıcak geçer.¹⁰⁷ Kış sebzelerinin verimi düşük ise yaz ayları sıcak ve kurak olur.¹⁰⁸ Meyve ve sebzenin bol olduğu yıl kış sert geçer.¹⁰⁹ Erik ve kızılığın çok olduğu yıl kış ayları çok soğuk ve fırtınalı geçer.¹¹⁰ Yukarıdaki örneklerden anlaşılacağı üzere yörede yaygın olarak yetişen bitkilerin verimliliği veya verimsizliğine göre hava tahminlerinin yapıldığı anlaşılmaktadır.

Kızıl ağaçların yaprakları yukarıya doğru bakarsa yağmur yağar.¹¹¹ Dut yapraklarının dökülmesi kışın geldiğinin habercisidir.¹¹² Kızılılık erken olursa fındık hasadı erken olur. Kızılılık çok

⁹³ Se*** Tü**, Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

⁹⁴ Na*** Bo***, Giresun/Bulancak- Bozat Köyü, 1957, Lisans, Emekli.

⁹⁵ Çi*** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1987, Ön Lisans, Kamu İşçisi.

⁹⁶ Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

⁹⁷ Ab** Kü****, Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

⁹⁸ Se*** Tü**, Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

⁹⁹ Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

¹⁰⁰ Çi*** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1987, Ön Lisans, Kamu İşçisi.

¹⁰¹ Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

¹⁰² Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

¹⁰³ Ab** Kü****, Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

¹⁰⁴ Ze*** Ba****, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

¹⁰⁵ Y1***** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1984, İlkokul, Kamu İşçisi.

¹⁰⁶ Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

¹⁰⁷ Ab** Kü****, Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

¹⁰⁸ Se*** Tü**, Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

¹⁰⁹ Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

¹¹⁰ Okutan, 1949: 416.

¹¹¹ Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

¹¹² Ya*** Y1****, Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

olursa fındık çok olur.¹¹³ Palamut ağacının kozalakları büyük ise kış ayları çok soğuk olur. Kozalaklar küçük ise kış ayları ılıman geçer.¹¹⁴ Bitkilerin yapraklarının solması ve kıvrılması yağmur yağacağına işarettir.¹¹⁵ Ağaçların yapraklarında bal (şıra) olursa kıtlık olur. Yapraklarda çamur olursa bolluk ve bereket olur.¹¹⁶ Güz aylarında bitkilerin normalden erken sararması kış aylarının soğuk geçeceğinin işarettir.¹¹⁷ Ağaçların yapraklarını erken dökmesi kışın uzun süreceğini gösterir.¹¹⁸ Ayvaların erken çiçek açması yakın zamanda sıcak havaların geleceğinin habercisidir.¹¹⁹ İncir çok olursa kış yağışlı ve fırtınalı geçer.¹²⁰ Bitkilerin cansız olması yakın zamanda havaların bozacağı anlamına gelir.¹²¹ Erik ağaçlarının çiçek açması yazın habercisidir.¹²² Fındık ağaçlarının yaprakları büzülmeye başlamışsa hava sıcak olur.¹²³ Fındık dalları eğilmeye başlamışsa yağmur yağar.¹²⁴ Yazın otların erken sararması kuraklığın habercisidir.¹²⁵ Karalahana yaprakları büzüşmeye başlamışsa yağmur yağar.¹²⁶ Ağaçlar yapraklarını yukarıdan aşağıya doğru dökerse kış ayları soğuk geçer.¹²⁷ Ayva ağaçları erken çiçek açarsa yaz aylarının sıcak ve kurak geçeceğine inanılır.¹²⁸ Dere kenarları çok yosunlu ise o kışın soğuk geçeceğine inanılır.¹²⁹ Pelit ağacının kozalakları çok olursa kış ayları soğuk geçer.¹³⁰ Yaylalardaki vargit (korgit) çiçeğinin açması kışın geldiği anlamına gelir.¹³¹ Sonbaharın sonunda çiçek açan ve Giresun yaylaları süsleyen vargit çiçeklerinin (*colchicum speciosum*) açması, kışın başladığını ve yakın zaman soğukların geleceğini gösterir. Bu nedenle hayvanlarını otlatmak için yaylalara giden halk, vargit çiçeklerinin açmasıyla yayladan dönüş hazırlıklarına başlar.

5. Hayvanlar ile İlgili İnanışlar

Türk halk kültüründe hayvanların hareketlerinin gözlemlenmesi sonucu elde edilen ve toplumsal hafızada yerini alan birçok yerel meteorolojik bilgi mevcuttur. Yöre halkının hayvanların hareketleri göre yaptığı hava tahminleri şunlardır: Gündüz arılar aniden kovanlarına dönmeye başlarsa yağmur yağar.¹³² Kış aylarında kuşlar toplu olarak yere konmaya başlarsa kar yağacağına inanılır.¹³³ Kanatlı karıncalar çoğalırsa yağmur yağar.¹³⁴ Köpek yüzüstü yatınca yağmur yağar.¹³⁵ Köpeklerin uluması yazın yağmurun, kışın karın yağacağına işaret eder.¹³⁶ Kedi ve köpek elini yüzünü yalar kapıya bakarsa yağmur yağar.¹³⁷ Kışın sahilde kargalar dolaşmaya başlarsa yükseklerle kar yağmış demektir.¹³⁸ Kırlangıç kuşları çoğalmaya başlarsa yağmur

113 Y1***** Na***** , Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1984, İlkokul, Kamu İşçisi.

114 Gü***** Öz**** , Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

115 Ab** Kü**** , Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

116 Gü***** Öz**** , Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

117 Se*** Tü** , Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

118 Ze*** Ba**** , Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

119 Gü***** Öz**** , Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

120 Ze*** Ba**** , Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

121 Ab** Kü**** , Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

122 Ah*** Me* , Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

123 Ze*** Ba**** , Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

124 Ab** Kü**** , Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

125 Hak** De***** , Giresun/Dereli- Çalça Köyü, 1952, Okur-Yazar Değil, Çiftçi.

126 Çi*** Na***** , Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1987, Ön Lisans, Kamu İşçisi.

127 Y1***** Na***** , Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1984, İlkokul, Kamu İşçisi.

128 Gü***** Öz**** , Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

129 Ab** Kü**** , Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

130 Ze*** Ba**** , Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

131 Na*** Bo*** , Giresun/Bulancak- Bozat Köyü, 1957, Lisans, Emekli.

132 Ah*** Me* , Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

133 Ze*** Ba**** , Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

134 Y1***** Na***** , Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1984, İlkokul, Kamu İşçisi.

135 Gü***** Öz**** , Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

136 Se*** Tü** , Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

137 Ah*** Me* , Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

138 Se*** Tü** , Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

yağacağına inanılır.¹³⁹ Tavuklar başlarını kanatlarının altına sokmaya başlarsa yağmur yağar.¹⁴⁰ Karıncalar hava açık olcaksa yuvalarından uzaklaşır. Karıncalar yuvalarının önünde toplanmaya başlarsa yağmur yağar.¹⁴¹ Kurbağalar bağırsa yağmur yağacağına inanılır.¹⁴² Sinek çoğalmaya başlarsa sıcaklık ve nem artar.¹⁴³ Tavukların bitlenmeye ve kaşınmaya başlaması yağmur yağacağına işarettir.¹⁴⁴ Hamsinin bol olması o kışın soğuk geçeceği anlamına gelir.¹⁴⁵ Tavuklar kümeste toplanıp didişirse yağmur yağar.¹⁴⁶ Besi hayvanları otlarken kuyruklarını kaldırıyorlarsa yakın zamanda yağmur yağacağına inanılır.¹⁴⁷ Yağmur kuşları alçaktan uçarsa yağmur yağar.¹⁴⁸ Karganın bağırması yağmurun yağacağına işarettir.¹⁴⁹ Kuşların erken göç etmesi havaların bozacağını gösterir.¹⁵⁰ Serçeler yuva yapmaya başladığında yazın geldiği anlaşılır.¹⁵¹ Kuşların alçalması yağmur ve fırtınaya işarettir.¹⁵² Siyah serçeler yere konmaya başlarsa yazın yağmur, kışın kar yağar.¹⁵³ Martılar toplu halde dönerek uçarsa yağmur yağar.¹⁵⁴ Baharda göçebe kuşların gelmesi sıcakların artacağını gösterir. Sonbaharda göçebe kuşların gitmesi havaların soğuyacağını habercisidir.¹⁵⁵ Gündüz tavuklar kümesten çıkmıyorsa yağmur yağar.¹⁵⁶ Kargalar sürü halinde ötüşerek gezerse yağmur yağar.¹⁵⁷ Arılar normal zamandan fazla çalışmaya başlarsa yakında havalar bozacak demektir.¹⁵⁸ Bahar aylarında baykuşların ötüşü yazın geldiğini gösterir.¹⁵⁹ Sonbaharda kargalar yere çok inmeye başlarsa kış soğuk geçer.¹⁶⁰ İnekler havaya uzun uzun bakarsa hava bozar. Büyükbaş hayvanlar yaylada yayılırken yere yatarsa yağmur geliyor demektir.¹⁶¹ Hayvanların sürekli bağırmaları havanın bozacağını habercisidir.¹⁶² Ahırda hayvanlar huysuzluk yaparsa yağmur yağar.¹⁶³ Hayvanlar durdukları yerde etraflarına bakırsa yağmur yağacak demektir.¹⁶⁴ Koyunlar otlarken aniden bir araya toplanırsa yağmur yağacağına inanılır. Cırcır böcekleri çok ses çıkarmaya başladıysa havalar sıcak olacak demektir.¹⁶⁵ Sonbaharın sonlarına doğru sivrisinekler çıkarsa o kış ılıman geçer.¹⁶⁶ Yazın çekirgenin çok olması o yazın sıcak ve kurak geçeceğine işarettir.¹⁶⁷ Hasta olmadığı halde hayvanlar öksürmeye başlarsa yağmur yağar. Sinekler hayvanların başına toplanmaya başlaması yağmurun habercisidir.¹⁶⁸

¹³⁹ Ze*** Ba****, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

¹⁴⁰ Çj*** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1987, Ön Lisans, Kamu İşçisi.

¹⁴¹ Ab** Kü****, Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

¹⁴² Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

¹⁴³ Ze*** Ba****, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

¹⁴⁴ Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

¹⁴⁵ Y1***** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1984, İlkokul, Kamu İşçisi.

¹⁴⁶ Çj*** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1987, Ön Lisans, Kamu İşçisi.

¹⁴⁷ Ze*** Ba****, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

¹⁴⁸ Öz*** Şe*, Giresun/Merkez, 1986, Lise, İşçi.

¹⁴⁹ Na*** Bo****, Giresun/Bulancak- Bozat Köyü, 1957, Lisans, Emekli.

¹⁵⁰ Se*** Tü**, Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

¹⁵¹ Ab** Kü****, Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

¹⁵² Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

¹⁵³ Ze*** Ba****, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

¹⁵⁴ Ha**** De****, Giresun/Dereli- Çalça Köyü, 1954, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

¹⁵⁵ Öz*** Şe*, Giresun/Merkez, 1986, Lise, İşçi.

¹⁵⁶ Ab** Kü****, Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

¹⁵⁷ Ha**** De****, Giresun/Dereli- Çalça Köyü, 1954, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

¹⁵⁸ Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

¹⁵⁹ Öz*** Şe*, Giresun/Merkez, 1986, Lise, İşçi.

¹⁶⁰ Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

¹⁶¹ Ab** Kü****, Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

¹⁶² Y1***** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1984, İlkokul, Kamu İşçisi.

¹⁶³ Ab** Kü****, Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

¹⁶⁴ Ya*** Y1****, Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

¹⁶⁵ Ha**** De****, Giresun/Dereli- Çalça Köyü, 1954, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

¹⁶⁶ Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

¹⁶⁷ Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

¹⁶⁸ Ab** Kü****, Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

Yukarıdaki örneklerden anlaşılacağı üzere Giresun halk kültüründe, hayvanların gözlemlenmesi sonucu birçok yerel hava tahminine yönelik inanışların oluştuğu görülür. Bu inanışların oluşmasındaki en temel unsur, hayvanların insanlara göre daha kuvvetli hislere sahip olduğu düşüncesidir. Köpek uluduğu zaman birisinin öleceğine veya deprem olacağına; hasta bir kişinin yattığı odanın penceresine baykuş konması hastanın yakın vakitte öleceğine vb. gibi birçok inanış Türk halk kültüründe oldukça yaygındır. Türk epik destan geleneğinde at ve bozkurdun tehlike anında kahramanı koruduğuna ve kahramana yol gösterdiğine dair birçok anlatı mevcuttur. Özetle hayvanların olacak olayları önceden hissedebilme yeteneklerini bilen halk, hayvanların hareketlerinden yola çıkarak hava tahminleri ile ilgili çıkarımlarda bulunduğu anlaşılmaktadır.

6. Organlarındaki Ağrı, Sızı ve Çınlama ile İlgili İnanışlar

Hava kapalı ve nemli olduğunda bazı insanların vücudunda ağrı ve sızı olur. Bu insanlar artan ağrılarından dolayı hava olaylarını önceden hissedebilir. Yörede organlardaki ağrı, sızı ve çınlamalara göre yapılan hava tahminleri şu şekildedir: Romatizma azınca yağmur yağacağı anlamına gelir.¹⁶⁹ Avuç içleri kaşınırsa yağmur yağar.¹⁷⁰ Baş ağrısı ve ayakların terlemesi yağmur yağacağını işaretidir.¹⁷¹ Sırt ağrıları artarsa yağmur yağar.¹⁷² Sol kulak çınlıyorsa yağmur yağar.¹⁷³ Örneklerden anlaşılacağı üzere söz konusu inanışlar yağmurun tespitine yöneliktir. Şunu ifade etmeliyiz ki bu şekilde yapılan hava tahminlerine çok sık rastlanmaz. Bazı hastalılardan muzdarip olan kişilerin hastalık semptomlarının artmasına veya azalmasına göre yaptığı çıkarımlardır. Bu bağlamda organlarındaki ağrı, sızı ve çınlama ile ilgili inanışlara göre yapılan hava tahminlerini bireysel deneyimlere bağlı uygulamalar olarak değerlendirmek yerinde olacaktır.

Sonuç

Bilimin, teknolojinin ve haberleşme ağlarının olmadığı dönemlerde halk, yaratıcılığına gözlem gücünü de ekleyerek yerel takvim ve meteoroloji sistemleri geliştirmiştir. Çalışmada, Giresun halkının hava tahminlerine yönelik inanışlar derlenmiş ve kültür analizi yapılmıştır. Giresun hava tahmini ile ilgili halk inanışlarının büyük bir çoğunluğunun yağmuru tespit etmeye yönelik uygulamalar olduğu görülmektedir. Yağmur hem hayvancılık hem de tarımsal faaliyetlerini doğrudan etkiler. Bu nedenle yağmurun ne zaman yağacağını tespit etmek önem arz etmektedir. Bu bağlamda yöre halkının özellikle yağmurun tespitine yönelik pratikler geliştirilmesinin sebebini ekonomik kaygılarla açıklamak yerinde olacaktır. Her ne kadar günümüzde gelişen teknoloji ve sanayileşmeye bağlı olarak ekonomik faaliyetler hizmet sektörü başta olmak üzere farklı sektörlerle dağılsa da kırsal kesimlerde tarım ve hayvancılık faaliyetleri canlılığını korumaktadır. Bu açıdan bakıldığında kırsal kesimlerde hava tahmini ile ilgili pratiklerin daha yaygın olduğu söylenebilir.

Çalışmada, yağmur yağdırmak ve dindirmek için kullanılan yöntemlerde dinsel ve büyüsel pratiklere başvurulduğu tespit edilmiştir. Yağmur duasına çıkılması, ölü yılanın ağaca asılması, çocukların kepçe gelin oyunu oynanması, sacayağın ters çevrilerek dua okunması vb. gibi uygulamalar dinsel ve büyüsel pratiklerdir. Yöre halkının meteorolojik olaylar karşısında çaresiz kaldığı durumlarda dinsel ve büyüsel uygulamalara başvurduğu anlaşılmaktadır.

Yörede en uzun süreli hava tahminlerinin sayış günleri ile yapıldığı tespit edilmiştir. 14-25 Mart tarihleri arasında yapılan bu uygulama ile bir yıllık hava tahmini yapılır. Bu özellikleri ile sayış günleri geleneği halk meteorolojisinin en sistemli şekli olduğu söylenebilir. Hayvanlar ile ilgili yapılan hava tahminlerinde tavuklar, kuşlar ve besi hayvanları (inek, koyun vb.) ön

¹⁶⁹ Gü**** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

¹⁷⁰ Y1**** Na****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1984, İlkokul, Kamu İşçisi.

¹⁷¹ Ze*** Ba****, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

¹⁷² Gü**** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

¹⁷³ Se*** Tü**, Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

plana çıkar. Yörede yaygın olarak yetişen fındık, taflan, alıç, kestane, ceviz, karalahana, kuşburnu ve töngele ile yapılan hava tahminleri oldukça fazladır. Dolayısıyla halkın beslediği hayvanları ve çevresinde var olan bitkileri, başka bir ifadeyle uzun süre gözlemlene fırsatı bulduğu canlıları, hava tahminlerinde bir araç olarak kullandığı görülür.

KAYNAKÇA

Acıpayamlı, Orhan (1963), "Türkiye'de Yağmur Duası ve Psiko-Sosyal Metotla İncelenmesi." *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XXI/1-2, s. 1-39.

Akın, Cavit (2004), *Giresun Tarihi ve Kültürel Değerlerimiz*, Ankara: Gece Kitaplığı.

Aslan, Erkan (2020), "Fakelore mu, Geleneğin İcadı mı, Uygulamalı Halk Bilimi mi? Hama-mönü Hıdırellez Şenlikleri Üzerine Bir İnceleme" *Milli Folklor*, 16.126, s. 75-85.

Avcıoğlu, İlker (2023), "Türk Mitolojisinde Koruyucu Ruhlar", *Filoloji Alanında Akademik Çalışmalar*, (Ed. Doç. Dr. Gülnaz KURT), Ankara: Gece Kitaplığı, s. 189-212.

Ögel, Bahaeddin (2003), *Türk Mitolojisi*, I, Ankara: Türk Dil Kurumu Basımevi.

Biray, Nergis (2009), "12 Hayvanlı Türk Takvimi-Zamana ve İnsana Hükmetmek", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 15/39, s. 671-682.

Boratav, Pertev Naili (1984), *100 Soruda Türk Folkloru*, İstanbul: Gerçek Yayınevi.

Demir, Recep (2019), "Halk Meteorolojisi ve Bir Meteoroloji Örneği: Kocakarı Hesabı", *The Journal of Academic Social Science Studies*, 75, s. 213-222.

Demirkaya, Hilmi (2013), "Antalya'da Geleneksel Hava Durumu Tahmini Yöntemleri" *Milli Folklor*, 98, s. 174-186.

Dilek, İbrahim (2021), *Türk Mitoloji Sözlüğü*., Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Elçin, Şükrü (1991), *Anadolu Köy Orta Oyunları*, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.

Emecen, Feridun Mustafa (1976), "Giresun", *TDV İslam Ansiklopedisi*, XIV, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 78-84.

Göncüler, Fatma Jale Gül (2009), "Halkbilimsel Unsurlar Açısından Aksu Festivali'nin Değerlendirilmesi", *Uluslararası Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu*, 09-11 Ekim 2008, 2, s. 622-635.

Külcü, Recep (2015), "Türklerin Kültür Mirası Olarak 12 Hayvanlı Türk Takvimi", *Akademia Disiplinlerarası Araştırmalar Dergisi*, 1/1, s. 1-4.

Kürkan, Fatma (2019), "Giresun'da Türk Su Kültürünün İzleri", *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6/16, s. 109-130.

Okutan, Hasan Tahsin (1949). *Şebinkarahisar ve Civarı: Coğrafya, Tarih, Kültür, Folklor*. Giresun: Yeşilgiresun Matbaası.

Sever, Ramazan (2019), "Giresun'da Düzenlenen Festival ve Şenlikler", *II. Uluslararası Battalgazi Multidisipliner Çalışmalar Kongresi*, 15-17 Mart 2019, s. 785-801.

Turhan, Salih ve Altınkaynak Erdoğan (2009), *Giresun Türküleri ve Oyun Havaları*, Giresun: Giresun Valiliği Yayınları.

Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (2019), I, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kaynak Kişiler

Ah*** Me*, Giresun/Merkez- Uzgur Köyü, 1949, İlkokul, Emekli.

Gü***** Öz****, Giresun/Merkez-Hamidiye Köyü, 1962, İlkokul, Ev Hanımı.

Se*** Tü**, Giresun/Merkez-Barça Köyü, 1958, İlkokul, Ev Hanımı.

Ze*** Ba****, Giresun/Dereli-Yüce Köyü, 1955, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

Ab** Kü****, Giresun/Dereli-Güzel Köy, 1952, İlkokul, Emekli.

Çi*** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1987, Ön Lisans, Kamu İşçisi.

Y1***** Na*****, Giresun/Merkez- Lapa Köyü, 1984, İlkokul, Kamu İşçisi.

Ya*** Y1****, Şebinkarahisar/Merkez, 1982, Lise Mezunu, Çiftçi.

Ha**** De****, Giresun/Dereli- Çalça Köyü, 1954, Okur-Yazar Değil, Ev Hanımı.

Hak** De****, Giresun/Dereli- Çalça Köyü, 1952, Okur-Yazar Değil, Çiftçi.

Öz*** Şe*, Giresun/Merkez, 1986, Lise, İşçi.

Na*** Bo***, Giresun/Bulancak- Bozat Köyü, 1957, Lisans, Emekli.